

bované – podél své vývojové cesty. (Píše-li například někdo, že se herečka k divákovi „probolela svým mládím“, může nás tato pseudopoetická metafora opravdu jen zabolet.)

Hledat výrazná, stručná a přesná slova pro „přepis“ divadelní skutečnosti není vůbec nic lehkého, ovšem o to právě jde. A napiše-li kritik, že „nemá slov“ k vyjádření toho, jak Petrovická hraje ve Zdravém nemocném, pak tím ovšem prozrazuje, že se mu nedostává to nejdůležitější, co jako kritik potřebuje. (Vím, že jde o průměr, avšak právě tehle metaforický lyrismus je s to ubít v kritice její vlastní poslání.)

Celkově tedy: skutečnost, že „denní“ recenze musí vždy volit ještě tvárnější, suggestivnější a svým způsobem i srozumitelnější výraz než ostatní oblasti kritické práce, v podstatě – obecně – ospravedlňuje snahy o impresivnost recenzního stylu. Tyto snahy mají však význam jen tehdy, roste-li jejich impresionismus z neustálého propojení s určitým teoreticko-kritickým zázemím a s jasným vědomím o vlastním smyslu. Vede-li tedy – v důsledku toho – k houževnaté vůli vyjadřovat se tak, aby každý výraz v každém okamžiku opravdu něco přesného znamenal. Jinými slovy: vše je možné, je-li to východiskem k tvorbě, a nic recenzi nezachrání, stane-li se z toho konvence.

A jestli přesto většina recenzentů, i těch, kteří jsou v odborném tisku schopni často velice zajímavé kritické práce, upadá v denní recenzi do náručí konvence, pak je to vysvětlitelné jen jednou věcí: jejich rezignací na možnosti recenze jako kritické-

ho útvaru. Ke konvenci je tedy vede skepse k možnosti, že by mohli v rámci recenze *vořit*.

A opravdu nízká úroveň recenzí je nejčastěji omlouvána například krátkou lhůtou k napsání recenze, omezeným prostorem, který deník může dle vůle poskytnout, různorodostí čtenářské obce atd., tedy přesně těmi faktory, které recenzi vlastně v její specifčnosti vymezují. Je to totéž, jako kdyby básník omlouval špatné básně tím, že je nucen psát ve verších. To, co určitý žánr specifikuje, je prostě nesmyslné hodnotit z hlediska možností jiného žánru. Je nutno vzít to prostě jako fakt a snažit se tyto specifické zákonitosti naplnit do relativně nejlepších výsledků.

Dokud si toto recenzenti neuvědomí, vždy se budou – ať už vědomě, či bezděčně – utíkat pod ochrannou zkonvencionalizovaných prostředků, které sice za ně recenzi takřka „napiší samy“, které jí však také mohou vzít nakonec vše, co v ní čtenář hledá.

1960